

УДК 378.046-021.64-051:81'243

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-6\(24\)-823-842](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-6(24)-823-842)

Зеленська Олена Піменівна доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов і культури фахового мовлення, Львівський державний університет внутрішніх справ, Городоцька, 26, м. Львів, тел.: (097) 330-31-99, <https://orcid.org/0000-0002-7128-8262>

РОЛЬ І МІСЦЕ ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВСТВА У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ АСПІРАНТІВ (АД'ЮНКТИВ) У НЕЛІНГВІСТИЧНІЙ АСПІРАНТУРІ (АД'ЮНКТУРІ)

Анотація. У статті досліджуються можливі способи застосування лінгвокраїнознавчих знань здобувачами освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» у процесі навчання іноземної мови в нелінгвістичній аспірантурі, що сприяє збагаченню їхньої мовної компетенції, допомагає краще розуміти та взаємодіяти з культурою та мовою іншої країни, що є важливим аспектом їхнього професійного та наукового розвитку. Зазначено, що одночасне дослідження мови і культури дозволяє вдало поєднувати мовні явища з елементами країнознавства, коли мовні явища є не тільки засобами комунікації, але й засобами знайомства здобувачів з новою для них дійсністю, і такий підхід є інноваційним у підготовці фахівців-докторів філософії. Підкреслено, що застосування лінгвокраїнознавчого аспекту, який є невід'ємною частиною процесу навчання іноземних мов у закладах вищої освіти, відіграє суттєву роль у сучасному світі, оскільки він уможливує забезпечення комунікативної компетенції у міжнародній комунікації, формування міжкультурної та національно-культурної компетенцій, отримання культурознавчої інформації з мовних одиниць, формування компетенцій академічної грамотності, підвищення мотивації, пізнавальної активності до навчання іноземної мови, розвиток особистості, її індивідуальності, інтелектуального потенціалу, критичного мислення, підвищення виховного та освітнього потенціалу дисципліни «Іноземна мова», збереження та укріплення соціальної стабільності в сучасному суспільстві. Охарактеризовано культурну грамотність – розуміння дискурсу або культури як одного з основних аспектів академічної грамотності. Зосереджено увагу на тому, що аналіз мовних особливостей тексту дозволяє зрозуміти, які культурні та історичні контексти відображені в мові твору, а вивчення культурних аспектів у тексті допомагає аспірантам (ад'юнктам) зрозуміти, які ідеї, цінності та норми відображені в тексті. Наведено приклади кількох уривків

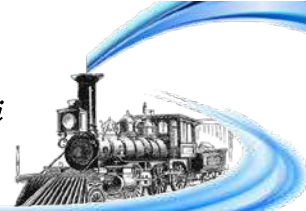
оригінальних наукових юридичних текстів англійською мовою, які містять автентичний матеріал, з лінгвокраїнознавчим коментарем культурно значущої лексики.

Ключові слова: лінгвокультурологія, іноземна мова, нелінгвістична аспірантура, аспірант (ад'юнкт), комунікативна компетенція, академічна грамотність, культурна грамотність, аналіз літератури, лінгвокраїнознавчий коментар.

Zelenska Olena Pimenivna Doctor of Pedagogy, Full Professor, Professor of the Department of Foreign Languages and Professional Communication, Lviv State University of Internal Affairs, 26, Gorodotska St., Lviv, tel.: (097) 330-31-99, <https://orcid.org/0000-0002-7128-8262>

THE ROLE AND PLACE OF THE LINGUISTIC AND COUNTRY STUDIES IN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE TO THE POST-GRADUATES TAKING THE NON-LINGUISTIC POST-GRADUATE COURSE

Abstract. The article deals with the possible means of using knowledge of the linguistic and country studies by the post graduates taking the non-linguistic post-graduate course in the process of learning a foreign language that enables to enrich their language competence, helps to understand and interact with culture and language of the other country better, which is an important aspect of their professional and scientific development. It is stated that the simultaneous investigation of language and culture helps to combine the linguistic phenomena with the elements of country studies successfully when the language phenomena are not only the means of communication, but also the means of getting acquainted with the new reality, and such an approach is an innovative one in training the future PhD. It is underlined that the usage of the linguistic and country studies plays an important role in the modern world, because it enables the communicative competence in the international communication, the formation of the intercultural and the national-cultural competences, getting the cultural information from the linguistic units, the formation of the competences of the academic literacy, the raising of the motivation and cognitive activity in learning the foreign language, the development of a personality, their individuality, intellectual potential, critical thinking, of the educational and up-bringing potential of the discipline “Foreign language”, the preservation and strengthening of the social stability in the modern society. The cultural literacy – one of the main aspects of the academic literacy is characterized. The analysis of the language peculiarities of a text helps to understand which cultural and historical contexts are reflected in the language of the text, and learning the

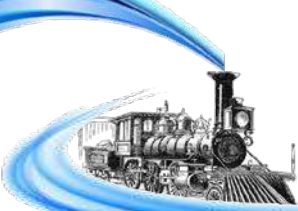

cultural aspects in the text enables the post-graduates to understand which ideas, valuables and norms are reflected in the text. The examples of several passages of the original scientific legal texts in the English language that contain the authentic material and the linguistic and country studies commentaries of the culturally significant vocabulary are given.

Keywords: linguistic and cultural studies, foreign language, non-linguistic post graduate course, post-graduate, communicative competence, academic literacy, cultural literacy, literature analysis, linguistic and country study commentary.

Постановка проблеми. Сьогодні видається необхідною розробка нової освітньої парадигми, спрямованої на розвиток духовності та творчої суті людини. Духовність відображає наші внутрішні цінності, переконання та прагнення, це процес, що допомагає зрозуміти своє місце в світі, знайти гармонію та мир у собі, розвивати емпатію та розуміння інших. Творча сутність відображає наші здібності креативно мислити, знаходити нові рішення, виражати себе через мистецтво, науку та інші форми творчості. Ці два аспекти сприяють розкриттю потенціалу особистості, роблять її більш усвідомленою, емпатичною, натхненною, впевненою та творчою. Головним завданням освітньої практики стає не тільки навчання законам природи та суспільства, але й допомога у діяльному оволодінні гуманістичною методологією творчого перетворення світу та гармонізації відношень у системі людина – природа – суспільство. Гуманістична методологія визнає цінність кожної людини в суспільстві та ставить її в центр своєї уваги. Для вирішення цієї проблеми необхідна інноваційна освіта, основна мета якої збереження та розвиток творчого потенціалу людини, самобутнє мислення, вміння використовувати передовий світовий досвід і нові технології, здатність інтерпретувати їх по відношенню до певних умов.

У новій моделі освіти, як умови розвитку людського, і перш за все інтелектуального, потенціалу [1], значну роль відіграє третій освітньо-науковий ступінь вищої освіти – аспірантура, що повинна відповідати умовам розвитку суспільства та цілями якої є підготовка фахівців, які за час навчання в аспірантурі змогли оволодіти унікальними професійними, дослідницькими, аналітичними, комунікативними компетенціями, тому кінцева мета освітнього процесу є не тільки систематична цілеспрямована науково-дослідна робота аспірантів (ад'юнктів), підготовка та успішний захист кандидатської дисертації або отримання наукового ступеня «доктор філософії», але й акцент на особистісний розвиток аспіранта (ад'юнкта), створення умов для реалізації його дослідницького потенціалу, в чому суттєву роль відіграє іноземна мова, процес навчання якої передбачає набуття знань і формування відповідних вмінь і навичок, поєднання навчання іноземної мови з індивідуальними

потребами здобувачів та їхніми ціннісними орієнтаціями в соціумі. Таким чином поєднуються когнітивна, особистісно орієнтована та культурологічна парадигми навчання. Програма дисципліни «Іноземна мова» в нелінгвістичній аспірантурі передбачає, що особливістю оволодіння іноземною мовою на цьому етапі є те, що відбувається одночасне засвоєння мови та науки, яка розглядається як дискурсивна практика, при цьому мова виступає як форма наукового знання у відповідності з умовами наукового спілкування. Метою курсу іноземної мови для здобувачів третього освітньо-наукового ступеня вищої освіти «доктора філософії» є формування іншомовної професійно спрямованої комунікативної компетенції, що дозволяє їм інтегруватися в міжнародне професійне середовище і використовувати професійну іноземну мову як засіб міжкультурного і професійного спілкування. Володіння іноземною мовою не є достатнім без опанування знань соціально-культурної сфери життя, притаманних носіям цієї мови, вміння декодувати іншомовну соціально-культурну інформацію. Культурний концепт як складне утворення, що містить предметно-образну, понятійну та ціннісну складові, є найважливішою категорією лінгвокультурології [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Лінгвокультурологія, лінгвокраїнознавство активно досліджувалася в працях таких науковців, як О.С. Ахманова, І.Л. Бім, Л.Г. Веденіна, Є.М. Верещагін, М.О. Возна, Н.Д. Гальскова, А.Б. Гапонів, О. Кечик, Н.Г. Комлев, В.Г. Костомаров, Р.К. Миньяр-Белоручев, О.Г. Оберемко, Ю.І. Пассов, О.Д. Райхштейн, Сати Аль-Хусри, О.М. Строкань, С.Г. Тер-Мінасова, Г.Д. Томахін, J. Baxter, E.D. Hirsch, Y.Y. Kim, J. Koester, R. Lambert, J.N. Martin, W.L. Myron, G. Schmidt та інші. Проте питання лінгвокультурології, лінгвокраїнознавства потребують свого подальшого дослідження та висвітлення, зокрема лінгвокраїнознавчі аспекти у навчанні іноземної мови аспірантів та ад'юнктів, оскільки вони є одним із найважливіших елементів у навчанні іноземної мови та створюють умови для якісного та ефективного засвоєння теоретичних і практичних знань про мову. Знайомство з культурою країни, мову якої вивчають, було однією з головних завдань ще з часів античності. Сьогодні навчання мов також не мислиться без культурознавчого коментування [3]. Існує необхідність глибшого та сумліннішого вивчення світу (не мови, а світу) носіїв мови, їхньої культури в широкому етнографічному смислі слова, їхнього способу життя, національного характеру, менталітету тощо, тому що реальне вживання слів у мовленні, реальне мовне відтворення в значній мірі визначається знанням соціального та культурного життя мовця мовою мовленнєвого колективу [4, с. 30].

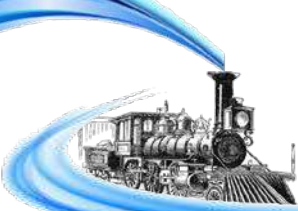
Мета статті – окреслити можливості застосування лінгвокраїнознавчих знань здобувачами освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» у процесі

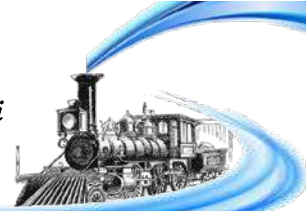
навчання іноземної мови, що сприяє збагаченню їхньої мовної компетенції, допомагає краще розуміти та взаємодіяти з культурою та мовою іншої країни, що є важливим аспектом їхнього професійного та наукового розвитку.

Виклад основного матеріалу. Існує необхідність якомога скоріше підготувати здобувачів, зокрема аспірантів і ад'юнктів до реального спілкування, сформувані в них комунікативну компетенцію, що передбачає як кінцевий результат навчання формування в них іншомовних навичок і вмінь, набуття знань про країни, мова яких вивчається, дотримання певних норм мовної та немовної поведінки, необхідних для адекватного спілкування на основі повного взаєморозуміння, оскільки комунікативна компетенція передбачає вміння співвідносити мовні засоби з завданнями та умовами спілкування, організувати спілкування із врахуванням мовних норм і комунікативної доцільності. Комунікативна компетенція передбачає засвоєння іншомовної техніки та інформації, необхідних для навчання та взаєморозуміння. До компонентів комунікативної компетенції відносяться знання про систему мови, яку вивчають, і навички оперування мовними засобами спілкування; сформовані на основі лінгвістичних знань і мовних навичок вміння розуміти і породжувати іншомовні висловлювання, комбінувати їх у ході одного акту спілкування у відповідності з конкретною ситуацією спілкування, мовленнєвим завданням і комунікативними намірами; знання соціокультурної специфіки країни, мова якої вивчається, а також навички та вміння, які дозволяють здійснювати мовленнєве та немовленнєве спілкування з носіями цієї мови у відповідності з специфікою та нормами, що регулюють вербальну взаємодію у відповідному лінгвоетнокультурному суспільстві [5, с. 100]. Отже виділяються мовний, мовленнєвий та соціокультурний компоненти, до складу останнього входять соціолінгвістичний та лінгвокраїнознавчий. Як бачимо, існує нерозривний зв'язок між мовою, культурою та спілкуванням. Іншомовна культура є тією частиною загальної культури людства, якою здобувач може оволодіти в процесі комунікативної іншомовної освіти в пізнавальному (культурологічному), розвиваючому (психологічному), виховному (педагогічному) та навчальному (соціальному) аспектах [6, с. 27]. Тому потреби природної комунікації вимагають застосовувати в навчанні іноземної мови лінгвокраїнознавчий аспект.

Уже було зазначено, що проблеми лінгвокраїнознавства привертають до себе увагу багатьох науковців, оскільки одночасне дослідження мови і культури дозволяє вдало поєднувати мовні явища з елементами країнознавства, коли мовні явища є не тільки засобами комунікації, але й засобами знайомства здобувачів з новою для них дійсністю, і такий підхід є інноваційним у підготовці фахівців-докторів філософії. За Є.М. Верещагіним

та В.Г. Костомаровим, які вперше застосували термін «лінгвокраїнознавство», він означає таку організацію навчання мови, завдяки якій школярі знайомляться з сучасним і минулим народу, з його національної культурою за допомогою мови і в процесі оволодіння нею. Це аспект викладання мови іноземцям, в якому з метою забезпечення комунікативності навчання та для вирішення освітніх та гуманістичних задач лінгводидактично реалізується кумулятивна функція мови і здійснюється акультурація адресата, причому методика викладання має філологічну природу – ознайомлення здійснюється за допомогою мови та в процесі її вивчення [7]. Т.Д. Томахін також дотримується думки, що лінгвокраїнознавство – філологічна дисципліна, яка в більшості випадків викладається не як окремий предмет, а на заняттях з іноземної мови в процесі вивчення семантики мовних одиниць та етимології слова [8]. О. Кечик погоджується з думкою, що лінгвокраїнознавство є аспектом методики викладання іноземних мов, у якому досліджують питання відбору та прийомів подавання студентам відомостей про країну, мову якої вивчають, а також аспект навчання іноземної мови (поряд з фонетичним, лексичним, граматичним), який відбиває національно-культурний компонент мовного матеріалу [9]. Р.К. Міньяр-Белоручев визначає лінгвокраїнознавство як той аспект мови, який вивчає національно-культурний компонент мовного матеріалу, тобто лексичні одиниці, що позначають національні реалії або відображають національно-культурні особливості тих чи інших міждисциплінарних понять, тобто лінгвокраїнознавство не стосується дослідження культури взагалі, а опрацювання культурознавчого матеріалу. Він вважає, що лінгвокраїнознавчий матеріал включає реалії, конотативну лексику та фонову лексику [10, с. 52]. П.В. Сисоєв вважає, що оволодіння іноземними мовами сприяє розумінню інших культур, тобто постійною ознакою належності матеріалу до лінгвокраїнознавчого є наявність у нього національно-культурного компоненту або семантичних часток, що відсутні в інших мовах [11]. К. Chastain дотримується думки, що студенти, які вивчають іноземну мову, повинні асимілювати багато нових категоризацій та кодифікацій, якщо вони хочуть розуміти та говорити мовою так, як це роблять носії мови. Причини для знайомства з культурними компонентами повинні бути такими: розвивати комунікативні вміння; розуміти лінгвістичні та поведінкові взірці як чужої, так і рідної культури на вищому свідомому рівні; розвивати міжкультурне та міжнародне розуміння; набувати ширшої перспективи в сприйнятті реальності; робити навчання приємнішим, щоб розвинути усвідомлення потенційних помилок, які можуть виникнути під час розуміння, усного перекладу, перекладу та спілкування [12]. Відповідно до V. Timpe, суттєво брати до уваги взаємовідносини між мовою та культурою для того, щоб отримати краще розуміння тісного та взаємовпливового зв'язку між

мовою та культурою. Лише через мову людина може отримати доступ до чужої культури і потрапити в сферу нової культурної території. Отже, і мова, і культура нерозривно пов'язані, оскільки одне не функціонує без іншого [13]. Спільним для цих думок щодо лінгвокраїнознавства є те, що (1) це є філологічна дисципліна; (2) лінгвокраїнознавство вивчає мову як частину культурного контексту; (3) воно є аспектом методики викладання іноземних мов; (4) розуміння взаємозв'язку між мовою і культурою є важливим аспектом лінгвокраїнознавства і допомагає формувати глибоку та всебічну уяву про конкретну мову та її носіїв; (5) у мові можуть існувати унікальні слова та вирази, які відображають особливості культури. Кінцевою метою засвоєння лінгвокраїнознавчої інформації є формування в здобувачів лінгвокраїнознавчої компетенції, тобто цілісної системи уявлень про основні національні традиції, звичаї та реалії країни, мову якої вивчають, що дозволяє асоціювати з мовною одиницею ту саму інформацію, що й носії цієї мови, і досягти повноцінної комунікації [14].

Застосування лінгвокраїнознавчого аспекту, що є невід'ємною частиною процесу навчання іноземних мов у закладах вищої освіти, відіграє суттєву роль у сучасному світі, сприяючи розумінню та зближенню різних культур та суспільств. Воно уможливорює:

- забезпечення комунікативної компетенції у міжнародній комунікації, адекватне сприйняття мовлення співбесідника та оригінальних матеріалів, розрахованих на носіїв мови, обов'язковою умовою реалізації комунікативного акту повинно бути спільне знання реалій мовця і слухача, що є основою мовного спілкування (О.С. Ахманова); можливість не тільки брати участь у міжкультурній комунікації, але й користуватися мовою на рівні її носіїв, тобто стати мовною особистістю, яка вміє організувати свою мовленнєву поведінку у відповідності з нормами мови, що вивчається, та культурою її носіїв; лінгвокраїнознавчий аспект містить знання про мовленнєву та немовленнєву поведінку; досвід здійснювати всі мовленнєві функції, необхідні для задоволення своїх потреб і потреб суспільства;

- формування міжкультурної компетенції, здатності змінювати свою культурну перспективу та відповідним чином адаптувати поведінку до культурних відмінностей і подібностей [15], тобто володіти сукупністю знань, навичок і вмінь, загальних для всіх комунікантів, для досягнення взаєморозуміння;

- формування національно-культурної компетенції, тобто усвідомлення особливості своєї власної культури, мови, традицій, релігійних цінностей і моральних норм у порівнянні з іншими, інформованість про місце своєї країни у світовій культурі, здатність з повагою ставитися до іншої культури, іншого уявлення про картину світу, інших моральних та інших норм, що сприяє

розвиткові національної самосвідомості, загальнокультурної та етнічної ідентичності, вихованню толерантності, віротерпимості та патріотизму; збереження та примноження культурної спадщини, оскільки мова є одним з основних елементів будь-якої культури;

- реалізацію кінцевої мети навчання іноземної мови, а саме, навчання спілкуванню;

- отримання культурознавчої інформації з мовних одиниць; виявлення, систематизацію та інтерпретацію іншомовного відображення явищ, специфічних для країни, мову якої вивчають; аналіз національно-специфічної взаємодії вербальних і невербальних засобів комунікації у певних мовленнєвих ситуаціях; поєднання інформаційного аспекту та практики слововживання; вміння використовувати правильні форми мови в певному соціально-культурному контексті; усвідомлення суті мовних явищ; вивчення специфічно формальних засобів іноземної мови для позначення країнознавчих суттєвих явищ, оскільки мова – засіб зберігання культурно-історичної інформації;

- комплексне вивчення мови, свідомості та культури, оскільки взаємодія мови і культури відбувається в свідомості, тому лінгвокраїнознавче дослідження є також когнітивним, тобто, уможливорює принцип комплексної реалізації цілей навчання, що передбачає не тільки оволодіння мовленнєвою діяльністю та аспектами мови, але й вивчення культури в процесі навчання мови, яка обслуговує цю культуру, навчання іноземної мови відбувається з одночасним паралельним навчанням культури країни, мова якої вивчається;

- формування компетенцій академічної грамотності, розвитку навичок критичного мислення, породження власних ідей і виклад їх відповідною мовою;

- збагачення предметно-змістового плану, більш різноманітний зміст предмета, який вивчається, оскільки зміст навчання пов'язаний з соціальним замовленням суспільства, з його розвитком, з усім, що відбувається в світі та що впливає на мету та зміст навчання іноземної мови; мова залежить від змін у культурному житті людей-носіїв мови;

- підвищення мотивації, пізнавальної активності до навчання іноземної мови, реалізацію одного з важливих мотиваційних стимулів – прагнення до розширення свого загального кругозору та поглиблення знань, що стосуються фаху здобувачів; посилення активізації комунікативно-пізнавальної діяльності здобувачів, усвідомлення здобувачами суті мовних явищ, вербального функціонування мовних засобів в автентичних матеріалах; отримання інформації для мовної і розумової діяльності; лінгвокраїнознавчий матеріал є важливим засобом для створення і підтримки інтересу та бажання до навчання іноземної мови; оволодіння культурними цінностями; іноземна мова у поєднанні із знаннями про культуру виступає як засіб мислення, виховання, розвитку особистості, спілкування;

- розвиток особистості, її індивідуальності, інтелектуального потенціалу, критичного мислення, емоційної сфери, образного мислення та національної самоідентифікації;
- підвищення виховного та освітнього потенціалу дисципліни «Іноземна мова»; ефективне вирішення практичних, загальноосвітніх, розвиваючих та виховних задач;
- збереження та укріплення соціальної стабільності в сучасному суспільстві.

Принцип комплексної реалізації цілей навчання іноземної мови в нелінгвістичній аспірантурі передбачає не тільки оволодіння всіма видами мовленнєвої діяльності та аспектами мови, але й вивчення культури в процесі навчання мови, яка обслуговує цю культуру. Тому постає питання, яким конкретно лінгвокраїнознавчим матеріалом повинні оволодівати аспіранти (ад'юнкти), враховуючи деякі аспекти, а саме, що, з одного боку, основа цих знань закладається ще в шкільному курсі предмета «Іноземна мова», під час навчання в бакалавраті, в нелінгвістичній магістратурі відбувається подальше розширення та поглиблення цих знань, виробляються певні лінгвокраїнознавчі вміння, формується лінгвокраїнознавча компетенція [16], а з іншого боку, низький рівень володіння аспірантами (ад'юнктами) іноземною мовою, незнання лексики та граматики, відсутність практичних навичок продукувати усне мовлення в монологічній та діалогічній формах, мала кількість годин, перерва у навчанні іноземної мови, низька мотивація необхідності володіння іноземною мовою [17]. Для вирішення цих проблем необхідно визначити, як саме лінгвокраїнознавство може посприяти здобувачам освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» в успішному виконанні наукової діяльності в нелінгвістичній аспірантурі. Аспіранти (ад'юнкти) можуть мати кілька цілей навчання в залежності від своїх інтересів, галузі дослідження чи особистих бажань. Звичайно, найважливішою метою є отримання нових знань у галузі дослідження для того, щоб, по-перше, поглибити свої професійні знання і, по-друге, на основі цього, а також власного оригінального дослідження зробити гідний внесок у подальший розвиток галузі знань і, як кінцевий результат, отримати академічний ступінь «доктора філософії». Такий підхід передбачає також саморозвиток і професійний ріст, а отже, підготовку до кар'єри, де вони зможуть використати свої набуті наукові знання та навички. Під час навчання в нелінгвістичній аспірантурі аспіранти (ад'юнкти) розвивають професійні навички публічних виступів, презентацій, наукового письма, наукового обміну, участі в обговореннях, дискусіях. Звичайно, дуже важливим і суттєвим компонентом навчання в аспірантурі є підготовка та публікація наукових статей у рецензованих журналах і збірниках, у багатьох випадках іноземною мовою. Що стосується іноземної мови, то цілями аспірантів

(ад'юнктів) також можуть бути підвищення рівня володіння іноземною мовою, зокрема англійською, формування умінь та навичок роботи з світовими інформаційними ресурсами за профілем фаху та темою дослідження, оволодіння нормами мовленнєвого та письмового етикету в професійній та науковій сферах [18]. Вони повинні володіти науковою комунікацією, усним і письмовим спілкуванням у межах професійної діяльності в іншомовному середовищі, вміннями працювати з іноземною літературою та Інтернет-ресурсами іноземними мовами, писати наукові статті і тези доповідей для конференцій, оформляти презентації та виступати з доповідями та повідомленнями, брати участь в обговореннях, подавати заявки на отримання наукових грантів і працювати в міждисциплінарному та міжнародному середовищі. Все це дозволить майбутньому «доктору філософії» отримати доступ до оригінальних наукових джерел і стати повноправним учасником міжнародної спільноти [19]. Як наслідок цього в майбутніх науковців формується певний тип мислення, яке визначається як академічна грамотність.

Академічна грамотність – це розуміння того, як саме здійснювати комунікацію в академічному дискурсі [20, с. 143] (сфері комунікації, пов'язаної з специфічною галуззю людської діяльності), а саме, організація мовленнєвої діяльності та створення текстів учасниками певної соціальної групи. Академічна грамотність передбачає оволодіння знаннями про жанрову природу висловлювання, формування й удосконалення вмінь сприймати й будувати висловлювання певної жанрової форми, дотримання етичних правил академічного спілкування в науково-освітньому співтоваристві [21, с. 91-92]. Серед основних аспектів академічної грамотності називається культурна грамотність – розуміння дискурсу або культури: вміння здійснювати комунікацію мовою специфічної групи людей або предмета (наприклад, наукова мова економіки, освіти тощо) [22, с. 39-40]. В розуміння лінгвокраїнознавчого аспекту навчання іноземної мови входить узус, спосіб вираження, що співвідноситься з умовами комунікації, тобто придатна для певної конкретної ситуації форма мовлення. Тому опрацювання лексики, яка стосується узуально-поведінкового аспекту, певної кількості іншомовних слів, структур і фактичних даних, а також сам спосіб формулювання думок у запропонованій мовленнєвій ситуації, виконує певну виховну та світоглядну функцію та має естетичну цінність. Здобувачі освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» продовжують розвивати свої здібності мовленнєвого спілкування, навчатися практичному володінню іноземною мовою, переробляти лінгвістичну (мовний та мовленнєвий матеріал) та екстралінгвістичну (предметний зміст, знання про соціальну дійсність) інформацію.

Важливою частиною наукової праці аспірантів (ад'юнктів) є аналіз літератури, і знання іноземної мови допомагає їм вивчати та аналізувати

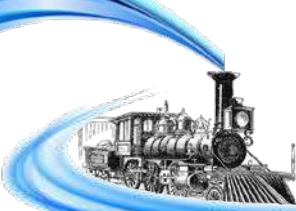

джерела іноземною мовою, що розширює доступ до актуальних досліджень та поглиблює розуміння предметної галузі. Коли аспіранти (ад'юнкти) займаються літературним аналізом з точки зору лінгвокраїнознавства, це може посприяти глибшому розумінню тексту в контексті мови і культури. Наприклад, аналіз мовних особливостей тексту дозволяє зрозуміти, які культурні та історичні контексти відображені в мові твору, оскільки мова є засобом зберігання культурно-історичної інформації. Це може стосуватися діалектів, жаргонів, архаїчних чи специфічних лексичних одиниць. Вивчення культурних аспектів у тексті допомагає аспірантам (ад'юнктам) зрозуміти, які ідеї, цінності та норми відображені в тексті. Це може стосуватися аналізу культурних звичаїв, зразків поведінки, відомих осіб, релігійних, політичних, філософських тощо аспектів. Розуміння історичного контексту допомагає інтерпретувати твір із врахуванням соціально-політичних подій, які мають вплив на текст. Це може стосуватися аналізу часу написання тексту, політичних чи соціальних рухів тощо цього періоду. Порівняльний аналіз різних текстів різних культур дозволяє виявити спільні та відмінні риси та унікальні особливості кожної культури, а також прослідкувати вплив однієї культури на іншу.

Наведемо приклади кількох уривків оригінальних юридичних наукових текстів англійською мовою, які містять автентичний матеріал, є взірцем природного мовлення носіїв мови і знайомлять здобувачів з основами наукового юридичного дискурсу, дають характеристику типологічних рис та особливостей професійно значимого письмового тексту в науковій сфері спілкування та здійснимо аналіз з точки зору лінгвокраїнознавства, тобто дамо лінгвокраїнознавчий коментар, звертаючи увагу на культурно значущу лексику.

But what had occurred at Norfolk Island had not gone unnoticed. Drawing upon Maconochie's notion that imprisonment could be used to prepare a convict for eventual return to the community, Sir Walter Crofton of Ireland implemented what he called his "indeterminate system." Also known as the "Irish system," it called for four distinct stages of treatment: solitary confinement at monotonous work for two years, followed by congregate labor under a marking system that regulated privileges and determined that date of discharge, then by an intermediate stage during which inmates were permitted to work on outside jobs, and finally conditional release under a "ticket-of-leave." This ticket, which could be revoked if the convict failed to live up to the conditions of his temporary release, was the first attempt at what has come to be known as *parole* [23, p. 511].

У цьому уривку з точки зору лінгвокраїнознавства для повного розуміння усього викладеного здобувачів може зацікавити така культурно значуща лексика, як *Norfolk Island*, *Maconochie*, *Sir Walter Crofton of Ireland*, "indeterminate system" – "Irish system", *inmate*, "ticket-of-leave".

Norfolk Island – маленький заселений острів Норфолк у Тихому океані між Австралією, Новою Каледонією та Новою Зеландією. Був відкритий Джеймсом Куком у 1774 році. З 1788 року його стали використовувати як місце заслання ув'язнених з Англії. У в'язницю поміщали різних злочинців: небезпечних кримінальних, політичних і дрібних злочинців. Він перетворився на колонію з суворим режимом. В'язницю закрили в 1854 році.

Maconochie – Captain Alexander Maconochie, капітан Олександр Макончі (1787-1860) був шотландським військово-морським офіцером, географом та пенітенціарним реформатором. Він намагався впровадити свою реформаторську систему на острові Норфолк, основою якої було спостереження та ведення записів для моніторингу індивідуальної поведінки та прогресу ув'язнених.

Sir Walter Crofton of Ireland – сер Уолтер Крофтон (1815-1897) був головою ради директорів в'язниць Ірландії (1854-1862). Інколи його називають ідейним спадкоємцем Олександра Макончі, який запровадив систему оцінок. Метод сера Уолтера Крофтона стосувався навчання та продуктивності як інструментів реформи.

“Indeterminate system” – “Irish system” («Ірландська система»), пенітенціарний метод, заснований сером Уолтером Крофтоном на початку 1850-их років. Складається з трьох етапів: період одиночного ув'язнення; період спільної роботи, під час якого в'язень просувався на вищий рівень за кредитами, заробленими за працьовитість і хорошу поведінку; період у «проміжних тюрмах» з мінімальним наглядом, протягом якого ув'язнений демонстрував свою надійність і працю за межами в'язниці.

Inmate – в'язень, ув'язнений. Цей термін цікавий з точки зору синонімії. В англійських наукових юридичних текстах найчастіше зустрічаються синоніми *inmate* і *prisoner*. Щодо терміна *prisoner*, то всі тлумачні словники дають практично однакове визначення: a person who is confined in a prison; a person who is in custody or under restraint [24, p. 796]; someone who is kept in a prison as a legal punishment for a crime or while they are waiting for their trial [25, p. 1303].

Термін *inmate* має різне тлумачення, і деякі тлумачення не мають визначення «в'язень»: a person living in an institution, esp. in a mental hospital: one of several occupants of a dwelling [26, p. 498]; one who lives in the same house or apartment with another; one of a family or community occupying a single dwelling or home; now esp., one kept in an institution, as an asylum or poorhouse [27, p. 433]; a person who is kept in a prison or a hospital for people who are mentally ill [28]; someone who is being kept in a prison [29, p. 837].

Обидва терміни вживаються в науковій юридичній літературі в британському варіанті англійської мови, проте термін *prisoner* вживається

частіше. Це закономірно, оскільки термін *prisoner* походить від терміна *prison* (в'язниця). Цей термін більш формальний і ширше розповсюджений у юридичному контексті, тому що означає людину, позбавлену свободи в результаті вчиненого злочину.

У науковій юридичній літературі в американському варіанті англійської мови також вживаються обидва терміни, проте їх вживання може залежати від контексту. Термін *inmate* частіше вживається для позначення людини, яка знаходиться під вартою або знаходиться у в'язниці, тюремній лікарні або іншій установі для виправлення. Термін *prisoner* є більш загальним і використовується для позначення особи, позбавленої волі з різних причин, зокрема арешту за вчинення злочину, взяття під варту, або засудження.

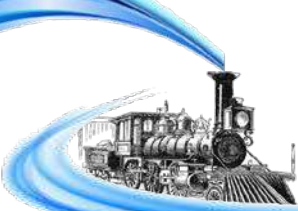
Тому обидва терміни використовуються в залежності від контексту та специфіки дослідження чи обговорення певної проблеми.

“*Ticket-of-leave*” – квиток на відпустку, схожий на дозвіл для того, хто мав проблеми з законом, для того, хто отримав цей дозвіл і тепер йому дозволено покинути в'язницю, але все одно він має дотримуватися деяких правил. Це архаїчний термін, який використовується в Англії та є еквівалентом умовно-дострокового звільнення. Це документ, який дозволяє засудженим звільнитися з місць позбавлення волі до закінчення терміну покарання, але вони повинні дотримуватися певних умов і обмежень. “*Ticket-of-leave*” започаткований сером Уолтером Крофтоном і пов'язаний з “*Irish system*” («Ірландська система»). Звільнення залежало від належної поведінки ув'язненого, якого могли повернути до в'язниці в разі необхідності. Ув'язненим, що підлягали звільненню, видавали такі квитки і передавали під нагляд інспектора, який перевіряв їх зайнятість і періодично відвідував місця їх проживання. Ірландська система вплинула на розвиток умовно-дострокового звільнення ув'язнених.

The term *white-collar crime* has been in frequent use since the 1939 presidential address of the late Edwin H. Sutherland to the American Sociological Society. Since then, the term has gained wide-spread popularity among the public, but it still remains ambiguous and controversial in criminology [30, p. 329].

Для розуміння цього уривка варто розглянути таку культурно значущу лексику, як *white-collar crime*, *Edwin H. Sutherland*, *American Sociological Society*.

White-collar crime – «білокомірцева злочинність», злочини, вчинені особами, що мають високий соціальний статус, особами, які є представниками держави, бізнесу, посадовими особами і чиновниками в процесі їх професійної діяльності; це можуть бути порушення антимонопольного і трудового законодавства, законодавства про авторське право, рекламу, винаходи і торгові марки, різні фінансові та економічні правопорушення, злочини

корупційного та екологічного характеру, шахрайство, розкрадання; ці злочини переслідують мету фінансового збагачення та, як правило, характеризуються відсутністю насильницьких дій.

Edwin H. Sutherland (Едвін Сатерленд) – американський соціолог, вважається одним з видатних американських кримінологів ХХ століття. Він відомий як автор підручника кримінології, що був написаний не з позицій кримінального права, а соціології та здійснив значний вплив на розвиток кримінології в цілому. Саме він у 1939 році запропонував термін *white-collar crime*.

American Sociological Society (Американська соціологічна асоціація) – заснована в 1905 році; є національною професійною асоціацією для соціологів і тих, хто цікавиться соціологією. Мета асоціації розвивати соціологію як науку і професію, сприяти використанню соціології в суспільстві, допомагати соціологам у їхній роботі. Едвін Сатерленд брав активну участь у діяльності Американської соціологічної асоціації та був обраний її президентом у 1939 році.

These criminologists may also examine differences in the types of deaths that are defined as murders by the law. For example, *felony murder* laws make an offender liable for first degree murder if a death results from the commission of certain “dangerous” felonies such as forcible rape, robbery, arson, or burglary [31, p. 14].

Felony (фелонія) – термін у англосаксонській системі права, що означає злочин. Цей термін з’явився в Англії у XIV столітті за часи феодалізму. Фелонію в той час розглядали як «образливе» правопорушення. До фелонії в США належать тяжкі злочини, що за ступенем суспільної небезпеки перебувають між державною зрадою та проступком. Фелонії вважаються найсерйознішими злочинами, що караються смертною карою або ув’язненням на строк не менше одного року у в’язниці, яка знаходиться в юрисдикції штату.

Felony murder (тяжке вбивство) – вбивство, вчинене в процесі фелонії, наприклад під час пограбування.

First degree murder (вбивство першого ступеня) – у кримінальному законодавстві США є два види класифікації, що пов’язано з діючою англосаксонською системою права. Відповідно до Model Penal Code (Типовий кримінальний кодекс) вбивство поділяється на тяжке, просте або вбивство з необережності. Відповідно до United States Code (Звід законів США) вбивство ділиться на тяжке і просте (неумисне) вбивство, тяжкі вбивства поділяються на вбивство першого ступеня та вбивство другого ступеня.

Аналіз уривків текстів свідчить про те, що в них містяться лексичні одиниці, які мають країнознавче навантаження, важливі для розкриття різних сторін національної культури та які дозволяють здійснювати лінгвокраїнознавчу роботу на рівні лексики.

Складання лінгвокраїнознавчого коментаря до культурно значущих лексичних одиниць у тексті є складною та цікавою роботою, яку викладач може виконати заздалегідь і представити аспірантам (ад'юнктам) на занятті як приклад, або скласти його на занятті разом з аспірантами (ад'юнктами), або запропонувати їм як самостійну роботу. Тут необхідний аналіз лексичного компонента тексту, вибір лексичних одиниць і реалій, що відображають специфіку певної культури. Складання такого лінгвокраїнознавчого коментаря є важливим етапом на шляху ознайомлення аспірантів (ад'юнктів) з іноземною національною культурою, оскільки пояснює культурно значущу лексику, сприяє збагаченню та закріпленню знань лексичних одиниць мови, знання ідеальним мовцем – слухачем всієї системи культурних цінностей, виражених у мові [32], удосконалює вміння аналізу та синтезу, розвиває мислення, забезпечує адекватне сприйняття оригінальних текстів, розрахованих на носіїв мови та мовлення співрозмовника.

Ми розглянули лише один аспект поєднання мовних явищ з елементами країнознавства, аналізуючи культурно значущі лексичні одиниці в англійських оригінальних текстах, що містять автентичний матеріал, який може бути корисним для науково-дослідної роботи аспірантів (ад'юнктів). Звичайно, необхідно також навчити аспірантів (ад'юнктів) іншомовної наукової комунікації, вмінням писати наукові статті і тези доповідей на конференціях, анотації та реферати, знати вимоги до оформлення наукових праць, прийняті в міжнародній практиці, оформляти презентації і виступати з усними повідомленнями з використанням відомих міжнародних правил виступів з усними доповідями та підготовкою наукових презентацій, брати участь у діалогах і дискусіях, знати правила комунікативної поведінки в ситуаціях міжкультурного наукового спілкування, використовувати етикетні форми науково-професійного спілкування, подавати заявки на гранти, працювати в колективі в міждисциплінарному та міжнародному середовищі тощо.

Таким чином, лінгвокраїнознавчий підхід до навчання іноземної мови враховує взаємозв'язок і взаємодію мови і культури, уможлиблює проникнення в таємницю слова і думки чужої мови, що сприяє розвитку спостережливості, мислення та уяви, формує лінгвокраїнознавчу і міжкультурну компетенції. У кінцевих цілях навчання іноземної мови аспірантів (ад'юнктів) лінгвокраїнознавчий аспект відображений у вимогах навчити їх говорити, переробляти лінгвістичну та екстралінгвістичну інформацію, вчити їх практичному володінню іноземною мовою, стимулюючи розвиток їхніх здібностей до мовленнєвого спілкування, включаючи й володіння адекватними техніко-комунікативними сигналами в межах мовленнєвого етикету. Знання національно-специфічних правил мови, мовних

правил для побудови мовлення та лінгвокраїнознавча інформація важливі для оволодіння міжкультурною комунікацією, а також для формування академічної грамотності, розвитку лінгвістичних знань і вмій, вміння продукувати нові ідеї, обґрунтовувати їх на основі проаналізованої інформації, продукувати власні знання та викладати їх логічно, послідовно та грамотно.

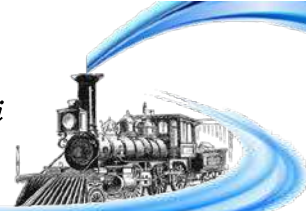
Набуті лінгвістичні знання, вміння та навички, сформовані міжкультурна та національно-культурна компетенції в процесі навчання іноземної мови здобувачами освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» уможливають створювати нові знання в процесі науково-дослідної роботи на основі аналізу та систематизації інформації, генерування власного розуміння проблеми та шляхів її вирішення. Країнознавча інформація подається за допомогою філологічних засобів, у результаті чого проходить процес формування певних лінгвокраїнознавчих знань.

З практичної точки зору лінгвокраїнознавство збагачує знання про країну, мову якої вивчають, конкретними та переконливими відомостями з різних галузей життя суспільства (культури, історії, психології, релігії, реалій, традицій); формує розуміння ролі мови як елементу культури народу та потреби користуватися нею як засобом спілкування; слугує джерелом інформації для мовленнєвої діяльності; показує реальне функціонування мовних засобів в автентичних документах і текстах; виховує позитивне ставлення до іноземної мови та народу країни, мова якої вивчається.

Важливо проводити спеціально організовану роботу з формування у здобувачів освітньо-наукового ступеня «доктор філософії» лінгвокраїнознавчих знань і навичок у процесі навчання іноземної мови.

Література:

1. Леонидова Г.В. Теория и практика формирования научно-образовательного пространства: монография. Вологда: ИСЭРТ РАН, 2010. 272 с.
2. Зеленська, О.П. До питання навчання іноземної мови в контексті міжкультурної парадигми. Розум в ХХІ столітті: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Сімферополь, 20 червня 2012 року). Сімферополь: Кримський інститут бізнесу УЕУ, 2012. Т.1. С. 15-20.
3. Томахин Г.Д. Теоретические основы лингвострановедения (на материале лексических американизмов английского языка): дис. ... докт. филол. наук: 10.02.19. М. 1984. 486 с.
4. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация: учеб. пособие. М.: Слово/Slovo, 2000. 146 с.
5. Гальскова Н.Д., Гез Н.И. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика. М.: Издательский центр «Академия», 2004. 336 с.
6. Пассов Е.И. Программа-концепция коммуникативного иноязычного образования. М.: Просвещение, 2000. 170 с.
7. Верещагин Е.М., Костомаров В.Г. Язык и культура. М.: Индрик, 2005. 1040 с.
8. Томахин Т.Д. Лингвострановедение – что это такое? Иностранные языки в школе. 1996. № 6. С. 22-24.

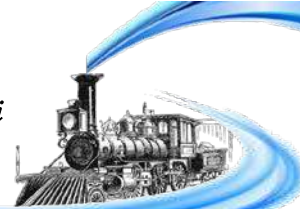
9. Кечик О.О. Лінгвокраїнознавчий аспект навчання іноземної мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/8._NPE_2007/philologia/20941.doc.htm
10. Миньяр-Белоручев Р.К. Методический словарь. Толковый словарь терминов методики обучения языкам. М.: Стелла, 1993. 144 с.
11. Сысоев П.В. Обучение культурному самоопределению и диалогу культур посредством иностранного языка (на материале курса по культуроведению США для языковых вузов) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.prof.msu.ru>
12. Chastain K. The development of modern-language skills: Theory to practice. Chicago: Rand McNally, 1971. 416 p.
13. Timpe. V. Assessing intercultural language learning: The dependence of receptive sociopragmatic competence and discourse competence on learning opportunities and input. Frankfurt: Peter Lang AG, 2014. 317 p.
14. Оберемко О.Г. Лингвострановедческий аспект обучения французскому языку в V-VII классах средней школы: автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. пед. наук: спец.: 13.00.02 «Теория и методика преподавания иностранных языков» М., 1989. 16 с.
15. Hammer M.R. Intercultural competence development. In J.M. Bennett (Ed.), The SAGE encyclopedia of intercultural competence. Thousand Oaks, CA: SAGE Publishing, Inc., 2015. P. 483-486.
16. Зеленська О.П. Значення лінгвокраїнознавчої компетенції у навчанні іноземної мови здобувачів вищої освіти в нелінгвістичній магистратурі. Актуальні питання гуманітарних наук. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2019. Вип. 26. Т. 1. С. 143-147.
17. Зеленська О.П. Деякі особливості навчання іноземної мови в нелінгвістичній аспірантурі (ад'юнктурі). Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. К.: Гнозис, 2019. № 4. Кн. 2. Т. 3 (85). С. 93-101.
18. Давидов П.Г. Безперервна освіта – вимоги часу чи нова філософія освітньої діяльності. Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського: Науковий журнал. Серія: Гуманітарні науки. 2010. № 2. С. 170-175.
19. Мекеко Н.М. Организация изучения иностранных языков в аспирантуре в условиях новых образовательных стандартов. Инновационность и мультикомпетентность в преподавании и изучении иностранных языков. М., 2015. С. 32-39.
20. Смирнова Н.В. Академическая грамотность как фактор иноязычной профессиональной подготовки. Вестник ВГУ. Серия: Лингвистика и межкультурная коммуникация, 2017. № 1. С. 140-147.
21. Семенов О.М. Курс «Академічна культура дослідника: європейський та національний досвід» у докторській підготовці. Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін: Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 23-24 квітня 2020). Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2020. С. 89-93.
22. Green B. The new literacy challenge. Literacy learning: Secondary thoughts. 1999. Vol. 1. No. 1. P. 36-46.
23. Inciardi J.A. Criminal justice. Fort Worth, TX: Harcourt Brace & Company, 1993. 766 p.
24. New Webster's dictionary and thesaurus of the English language. Danbury, CT: Lexicon publications, Inc., 1993. 1248 p.
25. Longman dictionary of contemporary English. Harlow, Essex, England: Pearson education limited, 2005. 1950 p.
26. New Webster's dictionary and thesaurus of the English language. Danbury, CT: Lexicon publications, Inc., 1993. 1248 p.

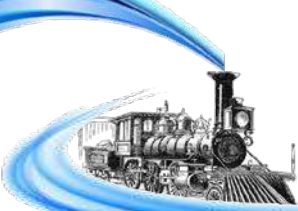
27. Webster's new collegiate dictionary. Springfield, Mass, USA: G. & C. Merriam Co. Publishers, 1960. 1174 p.
28. Cambridge academic content dictionary. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. 1212 p.
29. Longman dictionary of contemporary English. Harlow, Essex, England: Pearson education limited, 2005. 1950 p.
30. Vold G.B., Bernard Th. J. Theoretical criminology. Oxford: Oxford university press, 1986. 374 p.
31. Vold G.B., Bernard Th. J. Theoretical criminology. Oxford: Oxford university press, 1986. 374 p.
32. Воробьев В.В. Лингвокультурология (теория и методы). М.: Изд-во РУДН, 1997. 331 с.

References:

1. Leonidova, G.V. (2010). *Teoriya i praktika formirovaniya nauchno-obrazovatel'nogo prostranstva [The theory and practice of forming the scientific-educational space]*. Vologda: ISERT RAN [in Russian].
2. Zelenska, O.P. (2012). Do pytannya navchannya inozemnoyi movy v konteksti mizhkulturnoyi paradyhmy [To the question of teaching a foreign language in the context of the intercultural paradigm]. *Rozum v XXI stolitti – Wisdom in the 21st century: proceedings of the All-Ukrainian scientific and practical conference (Vol. 1)*, (pp.15-210). Simferopol: Krymskui instytut biznesu UEU [in Ukrainian].
3. Tomakhin, G.D. (1984). *Teoreticheskie osnovy lingvostranovedeniya (na materiale leksicheskikh amerikanizmov angliyskogo yazyka) [The theoretical bases of linguistic and country studies (based on the material of the lexical Americanisms of English)]*. Doctor's thesis. M. [in Russian].
4. Ter-Minasova, S.G. *Yazyk i mezhkulturnaya kommunikatsiya [Language and intercultural communication]*. M.: Slovo/Slovo [in Russian].
5. Galskova, N.D., Gez, N.I. (2004). *Teoriya obucheniya inostrannym yazykam. Lingvodidaktika i metodika [The theory of teaching the foreign languages. Linguo-didactics and methodology]*. M.: Izdatelskiy tsentr "Akademiya" [in Russian].
6. Passov, E.I. (2000). *Programma-kontseptsiya kommunikativnogo inoyazychnogo obrazovaniya [The programme-concept of communicative foreign language education]*. M.: Prosveschenie [in Russian].
7. Vereschagin, E.M., Kostomarov, V.G. (2005). *Yazyk i kultura [Language and culture]*. M.: Indrik [in Russian].
8. Tomakhin, T.D. (1996). *Lingvostranovedenie – chto eto takoe? [Linguistic and country studies – what is it?]*. *Inostrannye yazyki v shkole – Foreign languages at school*, 6, 22-24 [in Russian].
9. Ketchyk, O.O. (2007). Lihvokrayinoznavchyi aspekt navchannya inozemnoyi movy [The linguistic and country studies aspect of teaching a foreign language]. Retrieved from http://www.rusnauka.com/8._NPE_2007/philologia/20941.doc.htm
10. Minyar-Beloruhev, R.K. (1993). *Metodicheskiy slovník. Tolkovyy slovar terminov metodiki obucheniya yazykam [Methodical glossary. Dictionary of the terms of the methods of teaching the languages]*. M.: Stella [in Russian].
11. Sysoev P.V. Obuchenie kulturnomu samoopredeleniyu i dialogu kultur posredstvom inostrannogo yazyka (na materiale kursa po kulturovedeniyu SSHA dlya yazykovykh vuzov) [Teaching cultural self-determination and dialogue of cultures by means of a foreign language (based on the material of the course in culture studies of the USA for linguistic higher educational establishments)]. Retrieved from <http://www.prof.msu.ru> [in Russian].

12. Chastain, K. (1971). *The development of modern-language skills: Theory to practice*. Chicago: Rand McNally [in English].
13. Timpe., V. (2014). *Assessing intercultural language learning: The dependence of receptive sociopragmatic competence and discourse competence on learning opportunities and input*. Frankfurt: Peter Lang AG [in English].
14. Oberemko, O.G. (1989). *Lingvostranovedcheskiy aspect obucheniya frantsuzskomu yazyku v V-VII klassakh sredney shkoly* [Linguistic and country studies aspect of teaching the French language in the V-VII grades of a secondary school]. *Extended abstract of candidate's thesis*. M. [in Russian].
15. Hammer, M.R. (2015). *Intercultural competence development*. *The SAGE encyclopedia of intercultural competence*. Thousand Oaks, CA: SAGE Publishing, Inc., 483-486 [in English].
16. Zelenska, O.P. (2019). *Znachennya linhvokrayinoznachoyi kompetentsiyi u navchanni inozemnoyi movy здобувачив высшої освіти в нелингвістичній магістратурі* [The significance of the linguistic and country studies competence in teaching a foreign language to the students taking the non-linguistic Master course]. *Aktualni pytannya humanitarnykh nauk – The topical issues of the humanitarian sciences*, issue 26, vol. 1, 143-147 [in Ukrainian].
17. Zelenska, O.P. (2019). *Deyaki osoblyvosti navchannya inozemnoyi movy v nelinhvistychnii aspiranturi* [Some peculiarities of teaching a foreign language to the post-graduates taking the non-linguistic post-graduate course]. *Vyscha osvita Ukrainy u konteksti intehratsiyi do yevropeiskoho prostoru – Higher education of Ukraine in the context of integrating to the European space*, 4, in 2, vol. 3 (85), 93-101 [in Ukrainian].
18. Davydov, P.H. (2010). *Bezperervna osvita – vymohy chasu chy nova filosofiya osvitnyoyi diyalnosti* [Continuous education – the demands of time or new philosophy of the educational activity]. *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu ekonomiky i torhivli imeni Mykhaila Tuhana-Baranovskoho – Bulletin of Donetsk Mikhailo Tugan-Baranovsky National university of economy and trade of Donetsk*, ser. Humanitarian sciences, 2, 170-175 [in Ukrainian].
19. Mekeko, N.M. (2015). *Organizatsiya izucheniya inostrannykh yazykov v aspiranturi v usloviyakh novykh obrazovatelnykh standartov* [The organization of learning the foreign languages during the post-graduate studies under conditions of the new educational standards]. *Innovatsionnost i multikomponentnost v prepodavanii i izuchenii inostrannykh yazykov – Innovation and multicompetence in teaching and learning the foreign languages*, 32-39 [in Russian].
20. Smirnova, N.V. (2017). *Akademicheskaya gramotnost kak factor inoyazychnoy professionalnoy podgotovki* [The academic literacy as a factor of the foreign language professional training]. *Vestnik VGU – Bulletin of VGU*, ser. Linguistics and intercultural communication, 1, 140-147 [in Russian].
21. Semenoh, O.M. (2020). *Kurs “Akademitchna cultura doslidnyka: yevropeyskyi ta natsionalnyi dosvid” u doktorskii pidhotovtsi* [The course of “The academic culture of an investigator: the European and national experience” in doctors’ training]. *Innovatsiynyi rozvytok vyschoyi osvity: hlobalnyi, yevropeyskyi ta natsionalnyi vymiry zmin – The Innovation development of higher education: the global, European and national measures of the changes: proceedings of the VI International scientific and practical conference*. Sumy: A.S. Makarenko PU of Sumy [in Ukrainian].
22. Green, B. (1999). *The new literacy challenge*. *Literacy learning: Secondary thoughts*. vol. 1, No 1, 36-46 [in English].
23. Inciardi, J.A. (1993). *Criminal justice*. Fort Worth, TX: Harcourt Brace & Company [in English].
24. *New Webster’s dictionary and thesaurus of the English language* (1993). Danbury, CT: Lexicon publications, Inc. [in English].

25. Longman dictionary of contemporary English (2005). Harlow, Essex, England: Pearson education limited [in English].
26. New Webster's dictionary and thesaurus of the English language (1993). Danbury, CT: Lexicon publications, Inc. [in English].
27. Webster's new collegiate dictionary (1960). Springfield, Mass, USA: G. & C. Merriam Co. Publishers [in English].
28. Cambridge academic content dictionary (2009). Cambridge: Cambridge University Press [in English].
29. Longman dictionary of contemporary English (2005). Harlow, Essex, England: Pearson education limited [in English].
30. Vold, G.B., Bernard, Th. J. (1986). *Theoretical criminology*. Oxford: Oxford university press [in English].
31. Vold, G.B., Bernard, Th. J. (1986). *Theoretical criminology*. Oxford: Oxford university press [in English].
32. Vorobyev, V.V. (1997). *Lingvokulturologiya (teoriya i metody) Linguistic and cultural studies (theory and methods)*. M.: Izd-vo RUDN [in Russian].